

Impressies

**“Om erin te leven
-in de armoede-
’t schokt altijd wel,
maar ’t went,
want het is toch maar even”**

(toeristenversje)

Zaventem

Kigali – Butare – Bukavu – Bujumbura – Gitega – de heuvels – Kibuye – Kigali

Zaventem

Ik heb gekeken vol bewondering
 met misprijzen
 met onbegrip

Ik heb geluisterd naar verhalen van Marc Jeannette Kris Pierre Vedast Ignace
 Monseigneur Simon
 Les agents mutualistes
 Quelques membres.....

**Ik kende het scenario, maar had de film nog niet gezien...
en nu zou dat gebeuren.**

(gebied van de Grote Meren 29-01/ 16-02 2005)

Zaterdag 29.01

SN Brussels vlucht 0463 vertrekt stipt voor een rimpelloze vlucht richting Kigali... een prachtige zonsondergang laat de fantasie de vrije loop... wat wordt het? je trekt voor 't eerst naar Centraal-Afrika... is het daar echt onveilig?

Aankomst in Kigali. Stroompanne! In de aankomsthal – een groezelige hangar – vervangen drie mensen de transportband. Die grauwe, duffe ruimte vergeet je van zodra je onze gastvrouw bemerkt: Eugenie, een zeer warme persoonlijkheid, en bijzonder moedig, zal me later duidelijk worden. Vanuit een groep mensen treedt een rijzige man, met gulle lach, Pierre Claver, gevolgd door een donkere man met grote ogen: Vedast. Twee compagnons die ons de hele tijd zullen vergezellen.

Buiten is het donker. Het is immers al over zessen. Langs donkere slechte wegen, met aan weerskanten veel wandelaars, bereiken we onze eerste stopplaats.

De dochters van Eugenie verrassen ons met een warm welkom. Opnieuw stroompanne! Maar daaraan wen je vlug in Kigali. Bij kaarslicht, op het terras, is het genieten van een frisse cola met overheerlijke geitenvleesbrochetten... wat een aperitief! Ondertussen worden er aankomstgeschenkjes uitgewisseld.

Een kruidig soepje wordt uitgeschept als entrée van een smakelijk Rwandees buffet. Intussen is er weer licht.

Bij het tafelgesprek laten Eugenie (wiens man en senator vermoord werd tijdens de genocide) en de Afrikaanse vrienden hun scepticisme blijken t.a.v. de vele politieke partijen en de nakende referenda en verkiezingen.

Rond middernacht tussen de lakens; in de verte hoor je tussen enkele stadsgeluiden wat discogedreun....

Het bed kraakt, het plafond is vaal en mijn gedachten.....?

Zondag 30.01

Heerlijke ochtend! De zon is pas wakker en toch kleurt ze de omgeving al. Na het ontbijt wordt het lunchpakket klaargemaakt... een lange warme reisdag wacht, richting Bukavu-Congo.

Een stop in Butare geeft ons wat verfrissing, maar drukt je met de neus in de grauwe realiteit: de enen, wij, genieten van een frisse drink, anderen houden de hand open... een aalmoes Aub. Je krijgt een eerste dreun op je hoofd!

De tocht verloopt, dankzij onze knappe behendige chauffeur, vlekkeloos. Weinig verkeer langs een betrekkelijk goede hoofdbaan; nergens een horizon, overal toppen, dalen en pieken.

Rwanda, een vulkanisch bergland, maar onder de gestolde lava kookt gloeiend magma, en niet alleen letterlijk, fluistert Pierre me toe.

Wat een kleurrijke omgeving: veel soorten groen, als een lappendeken tegen de heuvels. Thee-plantages, bananenaanplantingen en kleine akkertjes wisselen af. Op heel wat plaatsen langs de weg zijn er zondagsmarkten – overlevingseconomie in de praktijk.

De heuvels worden tot de top in cultuur gebracht, de behoefte aan voedsel is immers groot, maar erosie vreet aan de grond, en bij regenweer moeten er aardeverschuivingen zijn! Terrasbouw, hier en daar, belet zo'n verschuiving, maar op andere plaatsen zie je ontbossing, zonder wederaanplanting....

Op deze heuvels wordt gewoond, gewerkt, geleefd en verbouwd, maar behalve enkele huisjes hier en daar, zie je geen teken van (dorps)bewoning.

We trekken door het Nyungwe-woud, dat een oud vulkanisch gebied herbergt, en hier brengt de lommer echte verfrissing.

Cyangugu-late namiddag: grenscontrole! Police sanitaire! Controle van visa en vaccinatieboekjes zorgen voor tijdverlies en wrevel... maar je moet het ondergaan, er is geen andere keuze!

Eenmaal die klip genomen, wacht een andere blikopener: Bukavu – een vervallen, uitgeleefde stad waar veel (te veel) mensen samenhokken en proberen om te (over)leven. De ontvangst en de maaltijd bij Maria Masson, voor ons en enkele andere congresgangers, laten je de kans om de eerste confrontatie met Congo een plaatsje te geven in het lange –termijn-geheugen.

Na deze kennismaking spoeden we ons naar Centre Amani, congres-centrum en ons logementshuis tijdens het Séminaire Regional des Mutuelles de Santé.

Maandag 31.01 *eerste seminariedag*

Wakker worden met zicht op het Kivu-meer. Prachtig!

Om 8u30 stipt de opening door Prof Philippe Mosango, voorzitter van de Congolese Landsbond UMCC ; welkom door de organisatoren en wederwoord van de Belgische partners.

Wij, de Belgo-Burundese groep, proberen uit te leggen waarom we hier zijn: leren van elkaar, uitwisselen van ervaringen, versterken van vriendschapsbanden, wederzijds vertrouwen en solidariteit.

De kennismaking met de andere “seminaristen” verloopt op een speelse maar vlotte manier. Er is een korte break om 10u, maar stipt om 10u15 beginnen de voormiddaglezingen. Deze inleidingen zetten de toon en het niveau van het seminarie: hoe zit het met de toegankelijkheid tot de gezondheidszorgen in de regio van Centraal-Afrika? Wat met de algemene politiek, de financiering en het beheer? Een beter taalbad kun je je niet indenken. De animator zorgt ervoor dat de aandacht niet verslapt.

Een korte middagpauze om half één met een “Bukavu-buffet” (dat we elke maaltijd opnieuw zullen herkennen!), een babbel met enkele “collega-seminaristen” en om vijf voor twee roept de animator-belleman ons binnen in het vergaderlokaaltje, om tot 18 uur kennis te maken met de ervaringen van de partners van WSM-LCM, de mutuelles du Sud-Kivu, van ODAG (bureau voor ontwikkeling) en MSAG (gezondheidsmutualiteit Gitega) en van de UMCC (Congo)

Na elke inleiding volgt een kritische vraagstelling, maar met respect voor de successen en de minder goede ervaringen van de partners. We zien o.a. een lidboekje met zegeltjes, een lidkaart met foto,... juweeltjes voor een mutualiteit in wording.

Het valt me op dat de toelichting van Pierre, onze MSAG-man, bijzonder goed gestructureerd is, en de opbouw wordt door de andere deelnemers met interesse bevroegd: o.a. les Objectifs en vooral de “Etapas importantes pour demarrer une section mutualiste”.

Het donkert vlug als we het congreszaaltje verlaten.

Na het sobere avondmaal (van 19 uur) nog even nakaarten bij Marc en Jeannette op de kamer..... Vedast ziet er zeer moe uit! Hij doet ons het verhaal van zijn confrontatie met enkele soldaten toen hij deze namiddag in de stad was... een ordinaire wegcontrole maar er moest smeergeld bij te pas komen om verder te kunnen rijden!

Nog vlak voor het slapengaan een kort terras-gesprek met Kris over de grote rust op het domein Amani en de toch wel zeer donkere hemel!

Dinsdag 01.02 *tweede seminariedag*

De zitting begint stipt, met het minitueus voorlezen van het verslag van de vorige dag. Bijna per minuut wordt er gerapporteerd hoe de dag verlopen is, wie welke lezing gaf en wanneer er gepauzeerd werd.

Vanaf kwart voor negen vervolg van de voorstelling van de experimenten en projecten van CDI Bwamanda en Caritas Rwanda ... de vertegenwoordiger van Bwamanda doet een beetje “vanuit de hoogte”, alsof ze binnen dat project niets te leren hebben van anderen!

Na de middag: werkwinkels o.a. over vrijwilligerschap, beheersinstrumenten en beheerscontrole.

Onze werkgroep installeert zich aan de boord van het Kivu-meer.

Hoe recruteer je vrijwilligers? Wat houdt vrijwilliger zijn in? Welke soorten vrijwilligers zijn er? Hoe worden ze gewaardeerd? Welke problemen ervaren vrijwilligers? Welke aanbevelingen kun je formuleren t.a.v. kandidaat-vrijwilligers? Wat moet je, op voorhand, duidelijk maken aan vrijwilligers?

Een boeiende werkwinkel! Je stelt vast dat onze CM-beweging en de PZW-werking op een aantal punten identieke problemen en verrassingen kent als de beginnende groepen van Centraal-Afrika. Een paar keer valt de uitspraak: “...mais, ma mutuelle, c’est ma famille!”

Onze werkwinkel waait letterlijk weg! Een stormpje steekt op vanover het meer, snel gevolgd door een koude regenbui. Maar dat belet ons niet om, binnen, door te gaan tot half zeven!

Woensdag 02.02 *derde seminariedag*

De rapportering van de werkwinkels verloopt sterkt getimed en gestructureerd. De interesse van de deelnemers is groot. De visie rond medicamenten wordt niet unaniem gedeeld! Er is een duidelijk verschil tussen de Bwamanda-visie en onze (Burundese) aanpak!

Wij met de ODAG/MSAG spelen korter op de bal, onze deelnemers “voelen” mijns inziens beter de nood van de mensen aan.

Maar wat een kleurrijke bende zit voor en rondom mij: een paar gewone, kleurloze blanken, maar de rest: mooi gevlochten dames-kapsels, hier en daar met een rossig kleurtje erop, andere gitzwart, of strak gekamd met een dotje, schitterende felgekleurde panjes; kortgeschoren mannenkopjes boven hemden met de hevigste dessins en J'aime Jésus, Mon âme exalte le seigneur – teksten; bijzondere donkere types en eerder bruine gezichten... maar het valt me op dat onze Burundese collega's in dit geheel de minst kleurrijke en ook veruit de minst modieuze kledij hebben..... Zijn zij armer dan de rest?

Na de middag: bezoek op het terrein. Wij bezoeken, in ons overvol busje, de Mutualité de Santé de Kadutu. Door drukke vervuilde en overbevolkte wijken van Bukavu, rijdt Vedast ons, onder een druilerige regen, naar de wijk Kadutu – een verpauperd, kleurloos en overbevolkt gehucht van de stad. Tussen rijen, vooral jonge mensen, probeert onze chauffeur ons, over de glibberige zandweg bergop, naar het ziekenhuis te piloteren.

In dit sloppenwijk-décor vinden we het lokale ziekenhuis. Voor we het gebouw bezoeken, maken we kennis met de werking van de gezondheidsmutualiteit: een voortdurend stijgend ledental (o.a. doordat de animatrice de straten afschuimt, megafoon in aanslag en zo de werking van een mutualiteit uitlegt en leden werft!)

Een werking met en voor jongeren (42% van de leden zijn jonger dan 14 jaar) en een goede relatie met het gezondheidscentrum/ziekenhuis – er is zelfs een “sécrotariat” (lees hokje) van de mutualiteit bij het ziekenhuis.

In het ziekenhuis vernemen we: ellende alom: meningitis, malaria, cholera, aids, kindersterfte... in de materniteit – een vuile, bedampste ruimte- zitten jonge en toekomstige moedertjes op een soort paardendeken dat bovenop een ijzeren vlechtwerk ligt schrijnend, maar toch glimlachen ze vriendelijk, zij hebben waarschijnlijk enige verzorging als 't nodig mocht zijn.

De terugweg, bergaf, is eerder een glijpartij dan een autotocht! En de chauffeur slaagt erin geen barakken noch mensen te raken. Het is vreemd hoe snel je went aan zo'n troosteloze omgeving. Die schrijnende beelden, je wordt het gewoon!

Denis, mijn buurman in het busje, meldt dat zijn vrouw zich zorgen maakt over zijn veiligheid: op de Katangese radio meldden ze "incidenten" in en rond Bukavu.

Wij zien enkel grijze, grauwe armoede; straten die ooit boulevards waren en gebouwen die in een ver (?) verleden mooi statig wit waren en ramen hadden; aan een rotonde is er bijna niet door te komen: avondse auto's, taxi-motorfietsen en voetgangers wriemelen door elkaar – elkeen neemt zijn voorrang! In die donkere ellende flikkeren de witte MONUC - en Unicef wagens.... zijn zij een hulp of een uitdaging?

Vooraleer naar het Centre Amani af te zakken stoppen we even voor een drink aan het meer. Hier is rust, muziek en een koel drankje wat een shock na het bezoek aan Kadutu.

Na het avondeten wordt er niet lang nagekaart over het terreinbezoek. We dromen en fantaseren liever samen over: een lapje grond in Gitega, met een depot voor geneesmiddelen in een MSAG-huis. We hebben het ook over de toekomst en de niet geringe verantwoordelijkheid van een mutualistisch agent.

Donderdag 03.03 *vierde seminariedag*

Vandaag hebben Kris en ik ons ingeschreven voor de Pédagogies alternatives pour la promotion des mutuelles de Santé.

Eerst horen we de uiteenzettingen vanuit ervaringen van de deelnemers. Steeds terugkerende elementen: hinderpalen? middelen? hoe ageren? wat interesseert mensen? bijdrage?

Twee punten blijven hangen: "l'homme est responsable de sa santé et de sa vie"
"auto-promotion"

Kris vindt goed gehoor met het SMART-idee, dat hier bij ons ook gehanteerd wordt om kernen of activiteiten op te starten.

Bij de Pédagogie horen we, dat ook in Centraal-Afrika gebrek aan solidariteit [visueel vertaald in de radiofrequentie W II FM (what's in it for me?)], mensen die overvraagd worden, alles-moet-gratis,... hinderpalen kunnen zijn om mensen te overtuigen mee te werken.

Voor het vrijwilligerschap lanceren we onze PC 3Q-idee (pourquoi, comment, quand, qui, quoi, où) als basiselementen om te starten.

Bij elke sessie valt het me op: welke discipline! welke aandacht en welke batterij vragen achteraf! Leergierigheid van topniveau.

Na het avondeten krijgen de deelnemers de kans om de Daens-film te zien. De reacties nadien, vooral van de MOC-mensen, doen ons aanvoelen dat de huidige situatie in een deel van Congo veel gelijkenis vertoont met een periode in onze sociale geschiedenis!

Kris ondervindt vandaag dat diskettes, ook hier, niet virusvrij zijn!

Vrijdag 04.02 *vijfde seminariedag*

Deze morgen: schoten! (geweer? kanon?) – blaffende honden! Zou het dan toch niet zo rustig zijn als we dachten?

Jeannette verjaart!

Het lokaal – en de plaats waar Jeannette gewoonlijk zit – is een beetje versierd (Kris denkt dan ook aan alles!) en de groep onthaalt haar op een Engels en Kirundi Happy Birthday!

De voormiddag is een werkmoment rond het vijfjarenplan van WSM. Hier voel je enige spanning tussen WSM (Tatien) en de Burundese visie op het werken met en het begeleiden van groepen en hun mutualistische agenten – vrijwilligers.

In de namiddag neem ik, als MSAG-lid (messenger – zoals ze ons noemen), deel aan de voorbereiding van de slot-lezing. Twee uur volstaan niet om met Prof. Mosango de seminarie-besluiten in een behoorlijke vorm te gieten! De ideeën zijn duidelijk, maar zoiets omzetten in teksten vraagt tijd ; elkeen moet volledig akkoord zijn vooraleer de definitieve tekst opgemaakt wordt!

Zo gestructureerd, duidelijk en logisch het verloop van het seminarie was zo willen de leden van deze werkgroep dat de besluiten ook “af” zijn.

De slotzitting (met aanwezigheid van lokale pers, TV) duurt lang (thema's als bijdragen, geneesmiddelen, beheersinstrumenten en –controle, vrijwilligers... worden kort aangeraakt) De slottekst is duidelijk en laat aanvoelen dat dit seminarie zeker zijn sporen zal nalaten, indien het in deze regio rustig mag worden.

Vanuit het seminarie wordt "onze Pierre Claver" aangeduid als spilfiguur voor de coördinatie van de regionale werking

De slottoespraak van de secretaris van Hainaut-Picardie is duidelijk: er is hoop na dit seminarie; er is visie, de collegialiteit is gegroeid, er is wederzijds vertrouwen tussen de delegaties en de binding met WSM/LCM blijft noodzakelijk.

's Avonds nodigen de Congolese vrienden ons uit om eventjes een stapje te zetten in "Les Anges Noirs"... in het donkere Bukavu, in een nog donkerder ruimte, met zware Afrikaanse beat... houden onze Midden-Vlaamse trommel- en netvliezen het niet lang vol! Maar toch... een ervaring.

Zaterdag 05.02 *van Congo naar Burundi*

Vroeg vertrekken om bij het opengaan van de grens (8u) (mogelijks) minder hinder te ondervinden dan bij de aankomst!

De overgang Congo/Rwanda verloopt redelijk vlot; naar de grens toe komen we verschillende peletons soldaten –op-oefening tegen: jonge mensen, sjofel gekleed in allerlei plunjes en met een schoeisel dat lopen moeilijk maakt; vooraan een chef die de kadans aangeeft en je moet maar zien dat je kunt volgen! En toch... de wapens op de schouders maken wel indruk...

Tijdens de reis richting Bujumbura, valt het op dat de mensen in Burundi kleurrijker, minder Europees, gekleed zijn dan de Rwandezien; veel meer mensen stappen blootvoets en er lopen overal massa's kinderen langs de weg.

Er zijn geen echte dorpskernen te zien op of tussen de heuvels. Open plekken verraden de boskappingen, maar bijna nergens zie je tekenen van herbebossing.

Koffieplanten en thee-velden, maar veel kleinere percelen dan in Rwanda, verraden enige economische activiteit. Maar toch lijkt het informeel circuit veel actiever want op de kleurrijke marktjes, her en der, krioelt het van kopers en verkopers.

In Bujumbura passeren we de overbevolkte Grote Markt, maar we stoppen er best niet, vinden Pierre en Vedast! En dan, na een lastige lange trip... op weg naar onze slaappleaats bij de paters Xaverianen, een oase van kalmte in deze onrustige stad.

Zondag 06.02 – *Bujumbura*

De klokken van de basiliek herinneren je eraan dat het zondag is. Vanuit de kamer een poëtisch gezicht: grote ranke vrouwentongen doen je denken aan een Vlaamse vensterbank, maar een meterslange palmboom wijst naar de Afrikaanse lucht.

In deze stad toeren nogal wat nieuwe witte terreinwagens - met logo – en als we iets gaan drinken in de Cercle Nautique erger je aan het gedrag – met een air – van deze vooral Europese “helpers en ordehandhavers”! Zo’n arrogant gedrag moet bij de Burundese mensen zeker in verkeerde aarde vallen, ja kwaad bloed zetten...

Bij de terugrit toert Vedast met ons in zijn hoofdstad: de grote vlakte naar de luchthaven, de omgeving waar vóór 1994 de dichtbevolkte Kamenge-wijk was, nu door groen overwoekerde ruïnes. En de vele kaarsrechte straten herinneren aan een Duits-Belgisch verleden, maar het is onmenselijk om te zien waar duizenden vluchtelingen in hokken samenwonen! Een grote veestapel naast het verblijf van deze thuislozen; golfplaten, planken, zeilen.... Alle materialen zijn goed genoeg om een verblijfplaats te creëren; tussen die troosteloze barakken liggen modderige weggetjes.

Het is stil in de auto, als we door deze ellende rijden.

Vandaag ontmoeten we Pater Pol – een bouwer, die dit land en zijn mensen graag ziet; een rustig, nuchtere man, wiens oud-leerlingen in diverse politieke strekkingen actief zijn; iemand die niet oordeelt, maar apprecieert wat de CM in de heuvels probeert te realizeren.

Tijdens de maaltijd en het gesprek klettert een fikse regenbui en valt de stroom twee maal uit....maar dat stoort ons al lang niet meer!

Maandag 07.02

Afspraak op de ambassade met de nieuwe verantwoordelijke voor de samenwerkingsprojecten. “Spreek maar Vlaams” geeft een gevoel van hartelijkheid, maar we prefereren verder te gaan in het Frans, om op die manier Ignace, die ons vervoegde, te kunnen betrekken bij het gesprek, want voor mij is het duidelijk: de CM werkt met en niet alleen voor de Burundese mutualisten. Een bemoedigend gesprek dat hoop geeft.....

De tocht door de stad bevestigt de indrukken van gisteren: een bloeiende zwarte markt, de Grote Markt: een kluwen waar je als blanke best niet alleen door stapt, straatverkopers die hun waar aanprijzen, gehandicapten die als vodjes op het trottoir zitten, een echte, ook letterlijk, ongezonde leefomgeving.

En dan... op weg naar onze volgende verblijfplaats. Vanuit de vlakte van de hoofdstad klimmen we vlug naar een hoogte van 1800 m : hoe mooi lijkt Bujumbura van op deze plaats. In Bugarama koopt Marc aan een stalletje een paar trommeltjes... een bevestiging van wat ik op het seminarie aanvoelde: die man leeft hier intens, hij voelt mensen en hun noden aan, hij spreekt hun lichaamstaal.

Onderweg krijgen we een lesje nationale geschiedenis en lokale geografie. Pierre is fier ons mee te kunnen nemen naar zijn streek, de regio waar de Burundese koning zijn residentie had; hij geeft een relaas over “het kantonement van de rebellen” dat we in de verte zien; over de boog tussen Bujumbura en de grens met Tanzania; over de heuvels die toch zo uniek zijn... en dan, vanop een redelijke berijdbare hoofdweg slaan we af, we nemen een wegel tussen struiken: de weg naar Murayi. Een bruinrood zanderig baantje, met veel putten! We worden er onthaald door de jonge abbé, delen er ons lunch-pakket.

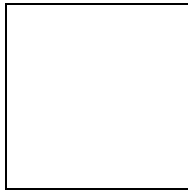
De vergaderzaal zit vol; wat is de Burundese dames-mode toch kleurrijk! De voorzitter, Martin, rapporteert met zijn schriftje in de hand. Desiré de animateur vult soms aan en Charlotte, de assistente van Pierre, zorgt nu en dan voor vertaling. Het wordt een geanimeerde, kleurrijke algemene vergadering.

Positieve vaststelling: ledental stijgt met 12%, ook de micro-kredieten zitten in de lift. Kritische noot: de leden maken zich zorgen over de bereikbaarheid van een hospitaal (vorig jaar werd dit ook aangekaart, stellen enkelen!)

De vergadering luistert geboeid naar de reacties van Pierre en Marc. Instemming zie je op de gezichten, een glimlach, een knik, hier en daar noteert iemand wat gegevens. De vergadering wordt afgerond met een Primus, Fanta of snoepje voor de kinderen... en een babbel met enkele leden:tevreden om ons te zien, te voelen dat er in België toch nog echte belangstelling is voor de mensen buiten de stad!

En dan... terug naar beneden, naar Gitega, onze vaste stek voor enkele dagen. Het aartsbisdom. Wat moet ik me daar bij voorstellen?! Onvoorstelbaar, zo'n ongelooflijk hartelijk welkom. Het is een thuis-komen – un bon retour, hangt op de deur! Uitladen en een korte wandeling in de omgeving... het lijkt me eerder een groot erf met verzorgde gebouwen rond een hoofdbouw dan een bisschoppelijk *paleis*!

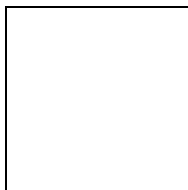
We nemen (uitzonderlijk in dit huis) een aperitief en proeven van de warmte van deze leefgemeenschap. Een groep mannen-priesters, die heel wat beproevingen achter zich hebben liggen, maar die ongelooflijk positief hun werk en de toekomst zien. Monseigneur Simon geniet zichtbaar van onze aanwezigheid, het is alsof leden van zijn familie een tijdje bij hem intrekken.

Vooraleer te genieten van de nachtrust op een goede matras (dank je, Vriendenkring) nog even een verse kop koffie. Merci Jeannette, hoe attent, dat is pure smaak!

Dinsdag 08.02

Vandaag bezoeken we de tweede sectie in Buhoro, 12 km piste, een karrenspoor met grote erosiegleuven. Je ziet geen dorpskernen op of tussen de heuvels; leven op de heuvels is leven binnen de veiligheid van de familie. Je vindt nergens op onze route asfaltwegen, enkel hobbelige onverharde wegen vol rood slijk.

En dan... midden tussen bananen- en koffiestruiken enkele hutjes, weggestoken tussen de hellingen. Groepjes kinderen duiken op - onvoorstelbaar: lopende neusjes, een droge hoest, waterige oogjes,....

We zijn in Buhoro. De vergadering verloopt volgens een vaste structuur. Verslag van de laatste zes maanden: van 75 naar 113 titularissen! Groot probleem: malaria en longandoeningen en de zelfde vraag als gisteren: is er een oplossing te vinden voor ziekenvervoer? En hoe lossen we de communicatie op met “beneden”?

Een afgevaardigde van de gemeente toont warme belangstelling voor de activiteiten... maar kan niks beloven!

En hier wordt me duidelijk wat micro-kredieten beogen en teweegbrengen. Deze “aanvullende dienst” van de gezondheidsmutualiteit, is een soort volkskredietkas op dorpsniveau. Als heuvelbewoner-mutualist, mag je dromen van een eigen verwezenlijking: een paar geiten fokken, materiaal aanschaffen om dakpannen te produceren... het micro-krediet laat je toe een kleine lening aan te gaan voor een belangrijk doel: zelf aan je toekomst en die van je familie werken..

Opvallende vaststelling: de terugbetalingen verlopen bijna allemaal binnen de vastgestelde tijd (6mnd, 1jaar) en de sociale controle op het gebruik van de lening is niet mis.

Op de terugweg dineren we bij de bisschop van Ruyigi – een geslagen man, met wie het moeilijk is conversatie te voeren. Verder een blitz-bezoek aan VNR-kinderen (vie nouvelle pour la réconciliation), een atelier voor doofstommen en het atelier van de kunstenaar Lazar. Telkens kom je binnen, alsof je er pas gisteren nog geweest bent – zo’n warme gemeente hartelijkheid!

In de vooravond is het een zoete inval van bekenden van Marc en Jeannette. Wij genieten mee van de warme amicale sfeer die hier hangt.

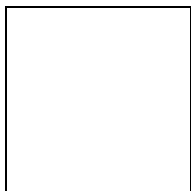
Woensdag 09.02

In de binnentuin hangt de frisse geur van de Burundese ochtend.. vlijtig liesje, margriet, asters, lelies en tagetes (afrikaantjes!) groeien hier zomaar, zonder veel mensen-hulp lijkt me – een roze roos geurt heerlijk.

Bij het buitenstappen zien we tientallen, honderden mensen die richting kathedraal gaan...Aswoensdag.

Een bomvolle kerk – een hoogkoor vol priesters... waar is de tijd dat ik zoiets bij ons zag? Begin van de vasten... voor ons wellicht, ja; maar voor al die mensen hier? En diegenen van de heuvels? Ze hebben amper iets om te overleven, wat is vasten dan? Gedenk, o mens,...

Na het ontbijt de volgende sectie: Nyabikere, via de route des lacs: putten! water! glijden! Wat een behendige chauffeur hebben wij! Merci Vedast.

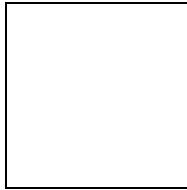

De agendapunten van de vergadering zijn zoals in elke bijeenkomst: stijging ledental; opvolging opmerkingen vorige vergadering (hoe ver staat het met het onderzoek naar de haalbaarheid van een molen om rijst te pellen? is het betaalbaar?); problematisch ziektebeeld: malaria! (hoe kan het ook anders – in de vochtige rijstvelden leven en kweken muggen vanzelf!); de bereikbaarheid van het gezondheidscentrum stelt problemen...

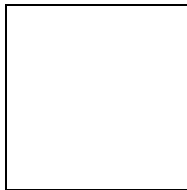
Het is opvallend vast te stellen dat bewustwording van het belang van de eigen gezondheid, een groter verantwoordelijkheidsgevoel meebrengt voor de leden van de hele gemeenschap, en dat dus een gezondheidscentrum dichterbij een wens is van de vergadering.

Na de vergadering bezoeken we Jean Berchmans, agent mutualiste; zijn optrekje, een beroekt hutje met in de hoek een smeulend vuurtje; hijzelf komt ons tegemoet: bloot bovenlijf, doek om de lenden, rillend en zwetend van malaria-koorts.

Volgende etappe: Mugerá, een mutualistische sectie die 1 jaar bestaat. Steile, nijldige hellingen en een kreunende motor. Prachtige vergezichten en rookpluimen tegen de heuvels. Perceeltjes grond die tegen hellingen met een hoek van 60° liggen -“je kunt zo van je veld vallen”, merkt Marc op.

Mugerá, één van de eerste stichtingen van de Witte Paters. Bij aankomst: tamboers, muziek, acrobaten,... wij gebruiken onze pic-nic binnen; want kregen die jonge wezen al iets te eten vandaag?

Even verderop het schooltje: 2 klasjes, met 70 kinderen elk! In een beduimd schriftje zie je de vorderingen van deze kinderen. Chapeau voor de juf!

De animateur meldt fier aan de vergadering, dat ze al met 40 titularissen zijn! Hier, zoals in de andere secties, is malaria een groot probleem. Maar hoe actief zijn de deelnemers aan de vergadering: vragen over ziekenvervoer, samenwerking met het staatsgezondheidscentrum (kwaliteit? prijs?) en hier – eigenlijk normaal voor een beginnende sectie – vragen omtrent het systeem van de micro-kredieten. Marc situeert deze dienst in het Mutualistisch Huis en Pierre gaat op de élan verder om de voorwaarden van deze leningen uit te leggen. Enkele ouderen noteren ijverig. Vrouwen knikken instemmend en bij elke vrouw zie je een kind op of in de schoot.

Vanuit het vergaderlokaal zie ik rode en gele dahlia's, een palet tegen een scherm van rietstengels. In welk een onwaarschijnlijk mooie omgeving zit je hier!

Op de weg terug naar beneden vanuit mijn “gewrongen” toestand op een wegdek met putten en plassen herken ik Zwitserland, zonder sneeuw, maar geen melk en honing, alleen een land van grote honger. Aswoensdag – 40 dagen tijd – voor ons ja, maar voor hen?!

Op de terugweg bemerk ik voor het eerst een jongere met een radiootje aan het oor; de radio, het info-middel in de heuvels... mille collines.

's Avonds zijn Kris en Pierre niet bereikbaar. Door het PC-virus van Bukavu moeten nu nog heel wat teksten uitgetikt worden voor de studiedag van morgen.

Donderdag 10.02 *studiedag*

Twee luiken vullen deze dag:

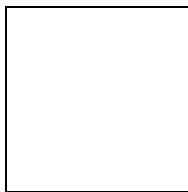
- samenkomst met de CdS verantwoordelijken (ODAG-groep)
- samenkomst met de mutualiteitsverantwoordelijken (MSAG-groep)

Opvallende vaststelling: samenwerking en vorming maakt mensen sterk en mondig.

De CdS-groep maakt kennis met het Mutualistisch Huis: de beeldspraak van Marc is enig, de boodschap zeer duidelijk.

Grote zorg van deze groep: kwaliteit en prijs van de gezondheidszorg, met bijzondere aandacht voor de kwaliteit van het (ver)zorgend personeel en van het materiaal (gebouw, uitrusting)

Hun motto: “avancez lentement, mais sûrement”

De Journée de Réflexion, met de agents mutualistes, de présidents-bénévoles en de cellule de coördination, wordt ingeleid in het Kirundi en voor ons vertaald door Pierre.

Waarden, missie, objectieven... worden behandeld. Het beeld van de boom toont duidelijk aan waar we heen moeten: de wortels = de waarden; de stam = strategisch objectief; de takken = mutualistische secties.

Tijdens deze discussie treffen we een paar uitspraken:

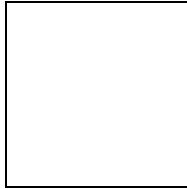
Entr'aide = aider ensemble l'ensemble

Solidarité = être conscient qu'on vit ensemble et agir comme tel

De rest van de studiedag rond functiebeschrijving, objectieven van voorzitter en agent, individuele doelen,... verloopt in het Kirundi en onder de vorm van werkgroepjes.

In de vooravond ontmoeten we de vader van abbé Ignace, een wijs man, met een groot hart en zeer veel respect voor het werk van de “Oudenaardse mensen”.

's Avonds vieren we de intrede mee van drie jonge vrouwen in de Congregatie van de Verzoening. Een bijzonder aangrijpend moment is de Vredeswens van Monseigneur... Vrede, een bijna onuitspreekbaar woord in deze regio.

Een bijzonder feestelijke tafel nodigt ons uit om te genieten van een Burundees buffet

Vrijdag 11.02

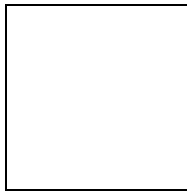
Waarvan droomden we op een avond in Bukavu?

Vandaag, vóór het ontbijt, rijden we, met monseigneur als chauffeur, een eindje rond... zou dit terrein in aanmerking komen (grondprijs 3.30 euro/m²)? is dit lapje grond eigendom van het aartsbisdom? of komt het UN-hospital vrij eenmaal er echte vrede is?

Een opbeurend ritje... onze Bukavu-droom krijgt vorm!

De voormiddag is een uitloper van de studiedag van gisteren.

Eerst een bijeenkomst met de BDAG-verantwoordelijken ivm. geneesmiddelen. Concrete problemen worden aangekaart en samen met abbé Ignace en Marc worden suggesties voor oplossingen gedaan.

Er is een moeilijkheid met stock-beheer en concrete beheersinstrumenten; wat doen we met niet-te-verkopen producten (omdat de overheid het verbiedt!), vervallen en niet-betaalde geneesmiddelen? Er is één bijzonder grote zorg: maar hoe blijven we “onze mensen” verder helpen?

Terwijl deze groep verder oplossingen uitdoktert, vervoegen we de groep mutualisten voor de synthese van de reflectie-dag.

Indrukwekkend! Het bord in het lokaaltje geeft een zeer overzichtelijke samenvatting van doelen, actiepunten, timing,... een werkinstrument per sectie, per verantwoordelijke...

Twee elementen springen eruit: we willen ons ledental (nog) verhogen en de dienstverlening zullen we optimaliseren, zowel

wat personen als materiaal betreft.

Na deze sessie bezoeken we vlug het CdS van Mushasha: een verzorgd en net gebouw, maar onderbenut, zonder geneesheer en met een nijpend tekort aan informatie en vorming voor de verpleegkundige.

Een bezoek aan een weeshuis... kinderen met vragende oogjes, amper gekleed, nemen ons aan de hand om mee te gaan naar de kleinsten... een donker zaaltje met kinder-bakjes - geen bedjes! – vertederend, maar een wrang gevoel neemt toch de bovenhand. Krijgen die kleine Burundeesjes de kans om grote Burundezen te worden?

Als we terugkeren voelt de zon onze stemming en ze straalt mooier en warmer dan daarstraks; de belichting van de omgeving is prachtig; de hof van Eden, met oleander, camellia, hibiscus...rustte de Schepper hier niet, de zevende dag? (zo wil het toch een legende!)

Zaterdag 12.02

Om 7 uur – na een bijzonder gemeend au revoir – vertrekken we opnieuw richting Rwanda. Het is mistig op de weg, opgelet...uitkijken, want er lopen koeienhoedertjes langs de kant. Als de mist wegtrekt, flikkeren theeplantages in de zon, langs de weg ligt was te drogen. En weer, zoals bijna elke dag, heel veel mensen op stap langs de weg. De handel stad-heuvel gebeurt via voetgangers of fietsers.

Mooie panjes kleuren de omgeving, kleine kinderen met een nog kleiner ukje op de heup volgen de mama.

Van de steile hellingen “vallen” de fietsers als bakstenen naar beneden. Steile bochten, nog vochting door de ochtenddauw, worden genomen aan 60 – 70 per uur!

De fiets, overladen onder het gewicht van houtskool of bananen, luistert goed naar de bevelen van deze acrobaten. Tussen de moeizaam stijgende vrachtwagens zwenken ze behendig. Hier en daar liggen stukken helling over de weg, het resultaat van erosie door een overbelasting van de natuur: elk lapje grond wordt in cultuur gebracht.

Twee groepjes van 4 man torsen een draagberrie op de heuvel... wat zegden de mutualisten ook weer over ziekenvervoer?

Met een politiecontrole als afwisseling loodst Vedast ons zonder problemen naar de grens. Eenmaal de grens over, valt het op dat de wegen-infrastructuur en het onderhoud in Rwanda beter is dan in Burundi. Bij onze pic-nic langs de weg delen we onze boterham met enkele kinderen die ons nieuwsgierig en hongerig gade slaan.

Bij aankomst in residentie Bethanie zal een douche deugd doen! Maar helaas... er is bijna geen druk op het water en de badkamer is zeer vuil, maar een weinig koud water wast ook grondig! Het uitzicht op het Kivu-meer is magnifiek en bij het avondmaal stellen we eens te meer vast dat, waarschijnlijk door de explosieve toename van de bevolking en dus grote electriciteitsafname, plus het gebrekkig onderhoud van de electriciteitsvoorziening stroompannes evident zijn.

Dan maar vroeg in bed. Hier aan de kant van het meer voel je de kilte en stilte van de zwarte nacht in zwart Afrika... ontelbaar veel sterren...meer dan bij ons?

Zondag 13.02 *Kivu-meer*

Ochtendmist tussen de heuvels; op een kam staat een rij bomen, het lijken indianen op uitkijk! Een hemels tafereel, maar in de realiteit: geen water, noch electriciteit op de kamer en toch ... het goudgeel omeletje en de confituur smaken heerlijk.

We zitten lang aan het ontbijt en genieten... een honingzuigertje zweeft aan een struik, zwaluwen scheren over 't water, de grote acacia-boom geeft al lommer af, we horen een goeiemorgen in het Vlaams, prauwen glijden over 't water, enkele heuvels stijgen op uit het meer, het zijn groene bultjes op het rimpelloze water. Er heerst rust, er is stilte, je hoort een paar insecten brommen.

Vanuit deze zeer bescheiden maar wondermooie Bethanie rustplaats rijden we naar Guest House Kibuye, hier is er meer luxe!

Met een taxi-boot steken we over het meer richting Amohora-eilandje; een troep reigers bekijkt ons verbaasd!

Je ziet de gestolde lavastructuren doorheen het heldere water; is het om die reden (zwavel door instromende lava) dat hier weinig visvangst is? Op het eilandje met kiezelstrandje denk je direct Robinson Crusoe tegen het lijf te lopen!

Kris ziet hier al geëngageerde en gemotiveerde Afrika-toeristen naar toe te komen: kennis maken met Eden, met de veelkleurige gerbera's, de avocado's, de hibiscushaag vol roze bloemen, de metershoge kerstrozen,.....

Vandaag is het echt zon-dag; rustig genieten, mijmeren en evalueren... kijken naar de oranje avondzon.

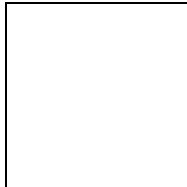
Maandag 14.02

Vanmorgen, op weg naar het ontbijt, geniet ik van de gestileerde bananenplant, de prachtige bougainville en de huppelende kraanvogel met klapperende vleugels.

Het mooie van de schepping is dat die voor iedereen gelijk is, voor arm en rijk.

Zo kunnen deze Afrikanen van de Grote Meren er ook van genieten, maar kun je genieten met een lege maag?

De terugweg naar Kigali verstevigt de indrukken die ik opdeed de vorige dagen: deze regio heeft alles om vooruitgang te kennen, maar er moet eerst rust komen opdat mensen weer gaan ondernemen.

Rond Kigali beseft je dat de uitbreiding van de stad chaotisch gebeurt, zonder planning; infrastructuur is onvoldoende om zoveel mensen een normaal leven te laten leiden... maar wie weet?

Onze laatste avond bij Eugenie moet niet onder doen voor de onthaaldag: hier ervaar je warme menselijkheid, dankbaar om de vriendschap, kritisch maar toch vol vertrouwen voor de toekomst; hier worden voedsel en ervaringen broederlijk gedeeld.

Dinsdag 15.02

Vandaag ronden we af, koffers klaarmaken voor verzending, wachten in de luchthaven. Vertrek voor een nachtvlucht, tijd om een paar dingen op een rijtje te zetten.

De mensen in Burundi die wij ontmoetten willen echt vooruit. Ze hebben visie, ze hebben plannen, aangepast aan hun lokale, moeilijke situatie in de heuvels.

Deze vooruitgang willen ze niet enkel als individu; “samen betekenen we meer, hebben we meer kansen om gehoord te worden, zijn we sterker”, zeggen ze ons meermaals.

In de politieke en economische chaos van de laatste jaren zijn bijna alle structuren verdwenen, Eén element bleef overeind: de parochie en de parochiegemeenschap.

Abbé's nemen het voortouw, laten mensen samenkomen in hun parochiehuis; daar ontmoeten geëngageerde mensen elkaar: catechisten, mutualisten, de wijzen van de heuvel. Hier wordt structureel, toekomstgericht gedacht. In deze regio proberen ze zelf hun plannen te realiseren... de hand aan de ploeg te slaan.

Die mutualistische kernen zijn oefenplaatsen voor democratie, ze zijn een middenveld in wording, nu nog verspreid over verschillende heuvels, maar ze weten van elkaar, dank zij mensen als Pierre, Ignace, Vedast, Charlotte.... dat er een goeie band groeit, op die manier ervaren ze verbondenheid met lotgenoten op de andere heuvels, en ze rekenen hierbij op bondgenoten, beneden in Gitega en in Midden-Vlaanderen....

Bij de tussenstop in Nairobi worden we geconfronteerd met een andere realiteit. Tientallen bruine en zwarte mensen stappen aan boord... met een plasticzak in de hand van IOM (international organisation for migration). Waarheen gaat de vlucht? Brussel – New York. Vinden die mensen in de States het beloofde land? Is migratie een oplossing?

Het wordt fris...de SN-dekens geven wat warmte; Jeannette is ingedut, Marc staart wat voor zich uit, Kris probeert een slaaphouding te vinden... en ik... ik heb nu de Burundi-film

gezien, maar kan me het **scenario niet volledig herinneren... het zijn enkel impressies.**

(Eddy Temmerman)

